

ตีป्ली

ตีป्लीมีการปลูกเชิงการค้ามาเป็นเวลานาน เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตยาแผนโบราณ มีทั้งการปลูกเป็นพืชหลัก และการปลูกในสวนผลไม้เป็นพืชเสริม แหล่งผลิตสำคัญที่มีภูมิอากาศที่เหมาะสมและเป็นที่รู้จักของผู้ค้าสมุนไพร ได้แก่ ตำบลบ้านใหม่ และตำบลพังตรุ อำเภอท่าม่วง อำเภอเมือง และอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้แหล่งผลิตอื่น ๆ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี นครปฐมและนครศรีธรรมราช

ตีป्लीเป็นพืชอายุหลายปี ดังนั้นควรเลือกพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความร่วนซุย ระบายน้ำดี เพื่อป้องกันโรครากเน่าโคนเน่าซึ่งเป็นปัญหาสำคัญ การใช้ค้ำควรใช้ค้ำที่มีความแข็งแรง มีอายุการใช้งานนาน เนื่องจากตีป्लीมีอายุยืน การเปลี่ยนค้ำบ่อยเป็นการสิ้นเปลืองและทำให้ตีป्लीชะงักการเจริญเติบโต ประการต่อไปที่ต้องคำนึงถึงคือ จำนวนแรงงาน ตีป्लीเป็นพืชที่ต้องการการดูแลมากพอสมควรทั้งการให้น้ำ การใส่ปุ๋ย การกำจัดวัชพืชและการเก็บเกี่ยว ดังนั้นควรมีแรงงานในครอบครัวหรือแรงงานจ้างเพียงพอที่จะสามารถดูแลจัดการได้ในทุกขั้นตอนการผลิต ประการสุดท้ายคือ การตากแห้งและการเก็บรักษาเป็นสิ่งสำคัญมากเพื่อให้มีคุณภาพดี ไม่มีเชื้อรา หรือมอดเข้าทำลาย ทำให้เสียคุณภาพและขายได้ราคาต่ำ

ตีป्लीในประเทศไทย คือ *P. retrofractum* Vahl (มีชื่อพ้องว่า *P. chaba* Hunter nom Blume หรือ *P. officinarum* DC.) มีชื่อภาษาอังกฤษว่า Java long pepper มีถิ่นกำเนิดที่หมู่เกาะโมลุกกะ แต่นำมาปลูกแพร่กระจายในประเทศอินโดนีเซียและประเทศไทย ผลมีขนาดเล็กกว่าตีป्लीที่มาจากประเทศอินเดีย (Indian Long pepper) ซึ่งเป็นตีป्लीจาก *Piper longum* Linn. และ *P. peepuloides* Roxb. ตีป्लीมีเขตการแพร่กระจายพันธุ์พบปลูกทุกภาคของประเทศไทย

สภาพพื้นที่ปลูก

- เจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนไม่มีน้ำขัง มีอินทรีย์วัตถุสูง
- ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี

พันธุ์

1. การเลือกพันธุ์ : เลือกต้นพันธุ์ที่อายุ 1-2 ปี ที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคและแมลงทำลาย
2. พันธุ์ที่นิยมปลูก : พันธุ์พื้นเมือง

การปลูก

1. การเตรียมดิน : กำจัดวัชพืชและเศษวัสดุ ไถพรวน ตากดินประมาณ 7-15 วัน จากนั้นใส่ปุ๋ยคอกที่ย่อยสลายดีแล้วคลุกเคล้าให้เข้ากัน อัตรา 2 ตัน/ไร่ และควรใส่ปูนขาวเพื่อปรับความเป็นกรดต่างของดินให้มีค่า 5.5 - 6.5

2. การเตรียมพันธุ์ : ใช้ยอดแก่ปลูก 3-4 ยอดต่อค้าง ปักชำส่วนยอดให้รากเดินดีก่อน ยอดที่จะนำมาชำให้ใช้ยอดกระโดงหรือยอดที่แยกออกด้านข้าง ตัดต่ำกว่ายอดลงมา 5 ข้อแล้วเอาดินเหนียวหุ้ม 2 ข้อล่าง เพื่อเพิ่มความชื้นให้แตกรากเร็วขึ้นไม่เช่นนั้นจะเหี่ยวเฉา จากนั้นจึงนำยอดไปชำลงในถุงจนกระทั่งแตกรากแล้วจึงนำไปปลูก เกษตรกรอาจไม่เพาะชำกล้า แต่ใช้วิธีปลูกทันที โดยตัดยอดดีปลีประมาณ 5 ข้อแล้วนำไปปลูกติดกับเสาค้างเลย 3-5 ค้างต่อเสา ฝังลงดินประมาณ 3 ข้อ นำยอดทั้งหมดผูกติดกับเสาค้างเพื่อให้รากยึดเกาะที่เกิดขึ้นใหม่ เกาะติดกับเสาค้าง จากนั้นพรางแสงด้วยทางมะพร้าวประมาณ 2 สัปดาห์ ต้นดีปลีก็สามารถเจริญเติบโตได้โดยไม่ต้องพรางแสงอีกต่อไป เมื่อปลูกเสร็จแล้วควรมีการพูนโคนและทำร่องน้ำให้มีความลาดเทเล็กน้อยเพื่อให้น้ำไหลผ่านสะดวก

3. วิธีการปลูก : ค้างที่ใช้ปลูกดีปลีเป็นค้างไม้หรือค้างปูนเช่นเดียวกับพริกไทย การเตรียมเสาค้าง เกษตรกรทั่วไปนิยมใช้เสาค้างไม้ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10-15 เซนติเมตร เป็นไม้เนื้อแข็ง มีอายุการใช้งาน 10-20 ปี ซึ่งในอดีตสามารถหาได้ง่ายและมีราคาถูก การใช้ค้างไม้ต้นดีปลีสามารถยึดเกาะได้เป็นอย่างดี แต่ปัจจุบันเสาค้างไม้หายากและมีราคาสูง ทำให้เกษตรกรหันมาใช้เสาคอนกรีตสำหรับทำค้าง เสาคอนกรีตสี่เหลี่ยมขนาด 15X15 เซนติเมตร สูง 2.5 เมตร สามารถหาได้ง่าย แม้จะมีข้อเสียบ้างเมื่ออุณหภูมิสูงจะเก็บความร้อน ทำให้รากของดีปลีที่ใช้ยึดเกาะกับเสาค้างคอนกรีตไม่สามารถยึดเกาะได้ดีเท่าค้างไม้ เตรียมค้างไม้แก่นหรือเสาซีเมนต์ขนาดประมาณ 4x4 นิ้ว ฝังลงดินให้สูงพื้นดินประมาณ 3-3.5 เมตร ระยะปลูก 1.20x1.20 เมตร ขุดหลุมขนาด 50x50x50 ซม. ปลูกไม้ค้างยืนต้นหรือปักค้าง ดินที่ใส่หลุมควรเป็นหน้าดินผสมปุ๋ยอินทรีย์ในอัตราส่วน ปุ๋ย : ดิน ประมาณ 1 : 5 ใช้ยอดพันธุ์ดีปลีค้างละ 2 ยอด ให้อยู่ตรงข้ามกันหรือปลูกด้านใดด้านหนึ่งหลุมละ 2 ยอด เมื่อปลูกเสร็จบังแสงแดดด้วยทางมะพร้าว รดน้ำให้ชุ่มสม่ำเสมอทุกวัน มัดยอดให้ติดกับค้างเมื่อยอดดีปลีเจริญขึ้นไปจนกว่าดีปลีจะขึ้นสุดค้าง

การดูแลรักษา

1. การให้น้ำ ควรให้น้ำแบบน้ำหยด ประหยัดทั้งน้ำและแรงงานตลอดจนเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือการให้น้ำแบบหัวฉีด
2. การใส่ปุ๋ย ใส่ปุ๋ยอินทรีย์เช่น มูลวัว มูลไก่ และปุ๋ยหมัก ปีละ 2 ครั้ง ช่วงต้นฤดูฝน และปลายฤดูฝน เพื่อเพิ่มความแข็งแรงของต้นดีปลี และเพิ่มผลผลิต
3. การกำจัดวัชพืช ใช้แรงงานคนถอนวัชพืชสม่ำเสมอเพราะว่าดีปลีเป็นพืชที่ค่อนข้างอ่อนแอ

4. โรคและแมลง พบโรคแอนแทรกโนส, โรคใบจุด แมลงจำพวกเพลี้ยแป้ง และด้วงวง

การเก็บเกี่ยว

1. ระยะเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม : ดัชนีการเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม คือ เก็บเกี่ยวในระยะที่ผลแก่จัดเริ่มมีสีส้มแดงเรื่อๆ แต่ยังไม่สุก เนื้อแน่นแข็งไม่นิ่ม จะเป็นระยะที่ตีป्लीกลิ่นฉุนจัดที่สุด ผลต้องไม่สุกแดงเกินไปหรือเขียวไป
2. วิธีการเก็บเกี่ยว : เก็บเกี่ยวผลเมื่อแก่จัดแต่ยังไม่สุก โดยการใช้กรรไกรตัดผลออกจากต้น ใส่ตะกร้าที่สะอาด ใน 1 กิ่ง สามารถเก็บผลตีป्लीได้ 2-3 ผลต่อครั้ง การเก็บเกี่ยวแต่ละรุ่นใช้ระยะเวลาห่างกัน 1-2 เดือน

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและเก็บรักษา

1. การแปรรูปหลังการเก็บเกี่ยว นำผลที่เก็บได้ล้างน้ำ ผึ่งให้หมาด ตัดขั้วผลออก อบแห้งด้วยตู้อบอุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส ให้มีความชื้นไม่เกินร้อยละ 11
2. การเก็บรักษา นำตีป्लीที่อบแห้งสนิทบรรจุถุงพลาสติกใส 2 ชั้นปิดปากให้สนิท เขียนฉลากปิดถุงให้เรียบร้อย นำเข้าไปจัดเก็บในห้องที่สะอาด เย็นไม่อับชื้น มีอากาศถ่ายเทดี ป้องกันแสงแดด ระวังไม่ให้มีเชื้อราหรือแมลงเข้าไปทำลาย ทำให้คุณภาพลดลง ตีป्लीแห้งที่จัดเก็บไว้อายุเกิน 3 เดือนควรจะมีการนำมาอบใหม่อีกครั้งเพื่อไม่ให้มีความชื้น และมีแมลงรบกวน

สัญลักษณ์และความสะอาด

1. ควรรักษาแปลงปลูกสมุนไพรให้ถูกสัญลักษณ์และความสะอาดอยู่เสมอ
2. กำจัดวัชพืช เพื่อไม่ให้แข่งขันกับพืชหลัก หรือเป็นแหล่งเพาะศัตรูพืชซึ่งอาจติดไปกับผลผลิต
3. หลังการตัดแต่ง ควรนำเศษพืชไปทิ้งนอกแปลง หรือทำลายเสีย
4. หลังการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช ต้องทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้ เผากำจัดวัสดุเหลือใช้ และกำจัดภาชนะบรรจุให้ถูกวิธี
5. เก็บรักษาวัสดุทางการเกษตร เช่น ปุ๋ย สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำการเกษตรกรรม ให้เรียบร้อยปลอดภัยอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน